

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavo po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 2 K, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Upravištvu naj se blagovolijo poslati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsaki petek
ob polšestih zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za pet-vesto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravištvu naj se blagovolijo poslati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Vabilo na naročbo.

Naročnike „Gorenjca“ uljudno prosimo, da naj po priloženi položnici hitro pošljejo naročnino, ki znaša za vse leto 4 K, za četrt leta pa 1 krono.

„Gorenjec“ prinaša pregled o vseh važnih dogodkih celega tedna, dobre članke, sveže novice, izvirne podlistke, pouk za kmete in obrtnike in mnogo zabavnega berila, vse to v lahko in živem, narodnem jeziku.

Letos čaka „Gorenjca“ še posebno važna naloga. Pogumno in močito bo list izpolnil svojo dolžnost v miru in v — vojni.

Priporočamo v naročevanje tudi „Gorenjsko knjižnico“. Za 10 zvezkov naj se pošlje 3 K.

Tiskovno društvo v Kranju.

Vojna? Mir?

„Srečno, veselo novo leto!“ — tako se je glasilo te dni od ust do ust. Ali se pa sinemo nadejati srečnega in veselega leta? Kdo ve, kaj nam prinese! Težki, črni oblaki še vise v političnem ozračju Evrope. Grozno bo, ako začne delovati ognjeni element. Nastopili smo novo leto s hudimi slutnjami. Vse kaže na to, da plamen, če se vnovič vname, ne bo omejen na Balkan.

Turki so dobili pogum, ker se jim obeta pomoč od nekaterih držav. Zato zavlačujejo s pretiranimi zahtevami mirovna pogajanja v Londonu, da bode štrna dovolj zmedena, in potem se lahko prične ples.

Dne 28. decembra so se sešli v Londonu odposlanci pod predsedstvom Rešid paše k šesti seji. Turški odposlanci so stavili te-le predloge: 1. Drinopoljski vilajet ostane pod upravo turškega cesarstva. 2. Macedonija postane samostojna kneževina pod turško suvereniteto. Kneza bi izbirali vladarji balkanske zveze, imenovanje pa bi izvrševal sultan. Knez bi moral biti protestant. 3. Albanija dobi samostojnost pod turško suvereniteto. Na čelu te samostojne kneževine bi stal knez iz turške cesarske rodbine. Knez bi bil voljen na pet let, lahko se mu pa doba vladarskih let podaljša. 4. Vprašanje o Kreti se izloči iz mirovnih pogajanj in se bo rešilo sporazumno z velevladmi. Egejski otoki ostanejo pri Turčiji, ker spadajo k Aziji. — Zastopniki balkanskih držav so pa izrekli, da so ti predlogi popolnoma nesprejemljivi.

Dne 30. decembra je bila nova seja mirovne konference pod predsedstvom dr. Daneva. Turki so rekli, da še nimajo popolnih instrukcij iz Carigrada in da morajo čakati novih podatkov. In seja je bila zopet brezuspešna. V kratkem utegne biti zadnja seja.

Med tem časom se pa nadaljujejo spopadi med Turki in Črnogorci, oziroma Srbi pred Skadrom in med Turki in Grki pri Janini. Dasi ravno je Carigrad okužen od kolere, vendar se spravlja vojaštvo iz Male Azije v mesto in dalje pred Čataldžo. Turška vlada je sama v škripcih in ne ve, kaj bi storila. Ako se odloči za to, da bi odstopila Drinopolj, bo revolucija z vlado pomeda; če pa Drinopolja ne bo hotela odstopiti, je vojna gotova, izid pa negotov.

To še tolaži turško vlado, da bodo zaradi Albanije velevlasti needine. Rusija, Francoska in

Angleška želijo namreč, da bi bila Albanija mala in da bi tedaj balkanske države dobile več sveta. Avstro-Ogrska pa zahteva, da naj Albaniji pripade ne le Skader, ampak tudi: Debar, Prizren, Peč, Djakovo, Janina in Bitolj. Tako povečana Albanija bi nekako nadomeščala staro Turčijo, obenem bi pa do skrajnosti vznevoljila balkanske države, ki bi izgubile sadove svojih zmag. Kaj lahko bi to dalo povod, da bi se države balkanske zveze med seboj sprle. Kar bi namreč n. pr. Srbija morala odstopiti v Stari Srbiji, toliko bi hotela imeti odškodnine v Macedoniji in tu bi trčila skupaj z Bolgarsko. Zaradi Soluna se Grška in Bolgarska ne moreta sporazumeti.

Rusija se oborožuje dalje. Te dni se je na novo mobiliziral 10. armadni zbor, ki ima garnizijo v poltavski in karkovski guberniji. Rusija bode izpolnila, kar je obetal ministrski predsednik Kokovcev, in bo v slučaju potrebe prišla balkanski zvezi na pomoč, ako ji ne bo za hrbtom nahujskal Kitajcev dr. Sudjatsen. Romunska zahteva za vojaške svrhe 150 milijonov frankov in bo pomnožila svojo pehoto za 80 bataljonov tako, da bo imela v kratkem pripravljenih 265 bataljonov. Bolgarska bi rada Romunijo zvalila v balkansko zvezo in ji baje hoče odstopiti Dobrudžo. Dvorni krogi Romunije pa gledajo bolj proti zapadu in vsled tega se ne ve, kaj pride, in kam se bo obrnila.

Povsod je zopet vse napeto, in sicer najbolj zaradi Albanije. Ne želimo, da bi letos poročali o mogočnih vsehah drednotov ali o sijajnih vsplojih velikega francoskega zračnega brodivja. Ljudstva si žele miru. Zlasti Slovencem vojna ne more prinesiti sreče.

PODLISTEK.

Cenilni možje.

I.

Megla in solnce.

Solnce je sijalo v hribih, v dolini pa je bila megla — — —

„Pa pojdiva, Ivo, v dolino, da vidiva, kaj se tam dol godi!“

In šla sva z vedrim obrazom in lahkimi koraki. Časniki so bili namreč prinesli, da se bo igrala nova drama nadbudnega pesnika.

Moj prijatelj je bil sprva očaran od razkošja in svetlobe.

Ko pa se je igra odigrala, moj Ivo ni bil več zadovoljen.

„Lepše igra Gornikova Meta sv. Nežo, kakor ta gosposka deklica svojo vlogo. Pozna se ji, da igra iz navade in igra prisiljeno, samo da bi bolj mikala...“

„Glavni junak se zastrupi radi nesrečne ljubezni. To je strahopetstvo,“ pristavim jaz, in dvigava se, da odrineva.

Ploskanja je bilo konec in zavesa se vnovič vzdigne. Navrgli so kratko veseloigro. Vzbuja je veliko smeha in občinstvo je po resni drami takoj obrnilo svoje notranje razpoloženje. Midva z Ivom tega nisva bila zmožna in sva šla nezadovoljna iz gledališča. V dolini je bila megla — — —

* * *

V hribih je sijalo solnce, v dolini pa je bila megla...

Zahotelo se mi je, da obiščem uredništvo leposlovnega lista. Povabim Iva in napotiva se v dolino.

Ivo je imel opravka v banki, jaz pa potrkam na dur staremu znanu.

„Prinesel sem ti rokopis. Preberi ga, in če se ti zdi goden, ga priobči!“

„Vrlo mi je ljubo, dragi moj! Veseli me, da si zopet prijel za pero. Res, škoda tvojega daru, da bi ga zakopal.“

In ločila sva se.

Moj prijatelj Ivo me je že čakal.

„Pomisli, Branibor, na koga sem naletel v banki. Na tistega Burneža, ki je z nami hodil v ljudsko šolo. Bil je fant imovitih staršev, ali zabit pa tako, da ni ničesar shvatil in oče je imel z njim križe, predno je fant dovršil ljudsko šolo. In zdaj ti pa sedi v krasni sobi za pozlačnim pultom, prepisuje številke in ima 5000 K plače na leto. Jaz sem pa oni dan napravil malenkostno zmoto v blagajniškem dnevniku in, pomisli, v kratkem času sta me dva revizorja obiskala in me pestila, da bi se bil kmalu zmešal. Moje in njegovo delo — brr! Mi se trudimo za malo nagrado, samo da dobro gospodarimo na korist ljudstvu, ti gospodje pa uživajo mastne plače, pa slabo gospodarijo, kakor vidimo iz njihovih zahtev!“

In odideva z nevoljnim Ivom v hribe, koder sije solnce.

Ko pa čez tri dni dobim pošto iz mesta, prejmem tudi vrnjeni rokopis z dostavkom: „Veliko lepega, prijatelj, toda izpeljava ne odgovarja zahtevam našega časa. Študiraj in pošlji kaj boljšega!“

Pa stopim na plan, ob žarkem solncu izpremenim naslov, zavijem rokopis v drug zavitek in ga pošljem drugemu uredništvu.

„Lepa hvala, gospod Branibor! Po ponatisku prejmete malo nagrado. Pa se še oglasite! Vaši spisi se bero prijetno.“

Megla je v dolini...

Prijetna čuvstva so polnila mojo dušo in zopet povabim prijatelja, da pogledava v dolino.

Na voglu ulic je stala velika hiša in na hiši napis: Kavarna.

Vstopiva z Ivom in sedeva k mizi ter listava časnike in revije.

„Gospod Branibor! Sedem strani sem prečital od velike rjuhe, pa sem truden. Ubogi časnikarji! Izvedel pa sem le toliko, kolikor izvem na prvi strani doma iz svojega tednika. Gostobesednost je pri nas v hribih doma samo pri ženskah, tukaj pa je pri moških!“

In Ivo vzame v roke šaljivi list. Jaz pa nevoljno položim leposlovni list iz roke. Tri kratke črtice sem prebral. V prvi se junak ustrelji radi izgubljene službe, v drugi se junakinja utopi radi nesrečne ljubezni, v tretji se junak vrže na železniški tir, ker je obupal... Uboga mladina, ki to bere! Nobene ideje, nobene jasne noči, nobene zadovoljnosti, sama megla, samo razdejanje duš!

In moj prijatelj vstane, govoreč: „Pa se je oni dan neki siikarček jezil nad sv. Florijanom, ki je naslikan na moji hiši! Naj le še pride in mu pokažem te karikature!“

Vrnila sva se zopet v hribe, koder je sijalo solnce, v dolini pa je bila megla, sama megla...

Doma me je čakala nova številka leposlovnega lista in v njem sem čital kritiko: „Gospod Branibor je napisal klasično povest v podlistku znanega dnevnika. Ako ima še kaj takega, naj nam pošlje.“

Megla v dolini!...

Branibor.

Rusini in Poljaki.

V avstrijskem državnem zboru zadnje čase večkrat obstruirajo Jugoslovani. Ta obstrukcija velja vladi, ki protežira Nemce in dela Jugoslovanom velike krivice. V Galiciji so pa tlačeni Rusini in so obstruirali v državnem zboru, ker jim Poljaki delajo krivice s pomočjo vlade.

Galicija ima 7 1/2 milijonov prebivalcev, 55 % je Poljakov in 43 % Rusinov. Zahodna Galicija je bolj poljska, vzhodna pa bolj rusinska. Vseh Rusinov v Avstriji je 4.150.000, na Ruskem jih pa živi še 22.400.000. Rusinski jezik se malo loči od ruskega jezika. Po veri so Poljaki rimsko-katoliške, gališki Rusini pa grško-katoliške vere. Rusini deželo, v kateri prebivajo, imenujejo Ukrajino in sebe ukrajinsko ljudstvo, dasiravno prava Ukrajina pripada Rusiji. V državnem zboru imajo rusinski poslanci „Ukrajinsko zvezo“.

V 14. stoletju so Rusini izgubili državno samostojnost. Njihova država je obsegala dotlej današnjo Galicijo, Volhinijo in Ukrajino. Večina Rusinov je prišla iačas pod Poljsko, oni ob Črnem morju so pa prišli pod Tatare. Ob delitvah Poljske so v drugi polovici 18. stoletja gališki Rusini pripadli Avstriji, drugi pa Rusiji.

Glede političnega mišljenja se gališki Rusini delijo v dve stranki, ki se zelo med seboj črtita: ena stranka Ruse ljubi, druga jih sovraži, obojni so pa nasprotniki Poljakov in jim očitajo krivdo, da se gode Rusinom nastopne krivice:

V Galiciji nimajo samo okrajnih glavarstev, ampak tudi okrajna zastopstva kot samostojna višja oblastva nad občinami, in ta zastopstva so tako umetno prikrojena, da imajo Poljaki v njih večino tudi ondi, kjer biva 90 % Rusinov.

V šolah imajo Poljaki odločilno besedo, ker imajo v roki šolska oblastva, namreč deželni šolski svet, ki ima po posebnem deželnem zakonu zelo obširen delokrog, razen tega so pa Poljaki tudi v čisto rusinskih krajih dobili v okrajnih in krajnih šolskih svetih po svojih posebnih zastopnikih odločujoč vpliv. Poljaki ustanavljajo tedaj šole popolnoma po svoji volji. Rusinske ljudske šole poljačijo in rusinskim dijakom se delajo težave za vstop v pripravnice, ki so poljske. L. 1907. so napravili v Galiciji deželni zakon, da se učiteljišča za Rusine ne smejo ustanovljati. V zadnjih 35. letih se je ustanovilo med Rusini v vzhodni Galiciji 17 novih poljskih gimnazij, rusinskih pa le pet. Pri Rusinih pride sedaj ena gimnazija na 520.000 prebivalcev, pri Poljaki pa na 52.000. Vseučilišče v Lvovu je bilo najprej nemško, potem poljsko in rusinsko, zdaj so ga pa Poljaki popolnoma dobili v svojo oblast. Zaradi vseučilišča je zdaj najhujši boj.

Notranji uradni jezik je v Galiciji poljščina. V občevanju z ljudstvom bi se v rusinskih krajih morali uradi posluževati jezika ljudstva, česar pa ne delajo, ker so uradniki večinoma Poljaki. Rusinske uradnike in učitelje za kazni prestavljajo med Poljake v zahodno Galicijo. Poljaki pristiskajo na Rusine tudi z deželno banko in drugimi denarnimi zavodi in ovirajo kolikor morejo razvoj Rusinov na gospodarskem polju.

Tudi volilni red za državni zbor je bil tako prikrojen, da pride med Rusini na 110.000 prebivalcev en poslanec, med Poljaki pa na 51.000, zato imajo Poljaki 78 poslancev, Rusini pa le 28. V deželnem zboru so imeli prej Rusini 47 poslancev, vsled novega volilnega reda so prikrajšani na 21 mandator.

Tako imajo Rusini dovolj opravičenih pritožb proti „bratom“ Poljakom. Pri zadnji proračunski razpravi so pritiskali z vso silo, da bi glede vseučilišča prišli do jasnosti. Poljaki so se udali po peturnem posvetovanju. Sklenili so podpirati ustanovitev novega rusinskega vseučilišča v Galiciji pod pogojem, da sedanje vseučilišče ostane poljsko. Cesar in vlada sta pritrdila rusinskim željam. Do 1. 1916. se vse pripravi in potem bo sprejet zakon za samostojno rusinsko vseučilišče. Do 1. oktobra 1916. pa bodo vseučiliške študije za Rusine provizorično na sedanjem vseučilišču v Lvovu.

Hrvaško-slovenski klub je zatiranim Rusinom mnogo pripomogel do lepega uspeha, da bodo dobili potrebno vseučilišče.

Slovenski protialkoholni shod v Ljubljani.

Polagoma prodira spoznanje, da je alkohol najhujši sovražnik slovenskega naroda. To rodoljubno spoznanje in pa krasno pastirsko pismo presvetlega g. knezoškofa dr. Jegliča, ki se je čitalo v adventu po cerkvah, oboje je k temu pripomoglo, da je bila zadnja nedeljo in ponedeljek dvorana v „Unionu“ v Ljubljani prijatelj „Svete Vojske“ vedno polna. Kdo bi bil pred letom kaj takega mogel pričakovati? A kaže se, da je širil v Jugoslovane nov duh: na Balkanu se hočejo osvoboditi Turka, pri nas pa še hujšega sovražnika — alkohola. Poleg kmečkih fantov in mož so bili navzoči tudi gospodje iz najodličnejših krogov brez ozira na stranke, le socialni demokrati so se to pot še nekoliko kisali. Otvoril je shod č. g. Kalan, predsednik društva „Sveta Vojska“, kmalu po deseti uri in pozdravil vse goste. Dr. vitez pl. Bleiweis-Trsteniški je v svojem govoru povdarjal, da so zdravniki za protialkoholno gibanje vneti z zdravstvenega, socialnega in narodnega stališča. Ker alkohol

nima redilne moči, zato zdravniki priporočajo popolno abstinenco. Knezoško f dr. Jeglič se je zahvalil zdravnikom, da so se pridružili temu gibanju, in je živahno pozdravil zastopnike občin, ki morajo veliko storiti, da se odpravi pijančevanje. Deželni glavar dr. Šusteršič je želel vspeh zborovanju in obljubil sopomoč dežele pri delu proti pijačevanju, ki je pravo narodno delo. Posebno je treba mladino varovati zganjpitja, da ne pridejo strašne posledice. V imenu vlade je pozdravil zborovanje svetnik Kremenšek, ki je obljubil podporo vlade, in kot zastopnik sodnije je dr. pl. Kočvar kazal na izboljšani kazenski zakonik, ki bo pomagal odpravljati glavni vzrok raznih hudodelstev s strožjim postopanjem proti pijancem. Govorila sta nazadnje še mag. svetnik Lah, ki je omenil, da bodo v ljudskih šolah v Ljubljani protialkoholna predavanja, in deželni odbornik dr. Lampe, ki se je pohvalil, da pomaga delati vodo ter z vodovodi omejuje pijančevanje. Po končanih pozdravih so se začela strokovnjaška predavanja, katera so ljudje poslušali z velikim zanimanjem. Govorili so: O zgodovini protialkoholnega boja na Slovenskem J. Kalan, o tuberkulozi, ki jo pospešuje alkohol, dr. A. Levičnik, o škodi alkohola za kmetijsko gospodarstvo ces. svetnik G. Pirč. Dr. Krajec je opisoval zanimiva opazovanja, katera si je pridobil glede alkohola kot zdravnik na balkanskih bojiščih. Popoldne sta pozdravila zborovalce goriški odposlanec dr. Göstl in tržaški zastopnik dr. Sežun. Imeli so pa govore: sodni svetnik Milčinski, dr. A. Schwab iz Celja in učiteljica A. Štupca iz Maribora, ki je lepo povedala, kaj naj dela ženska v boju proti alkoholizmu. Prodajala so se v predvorani protialkoholne knjige in abstinentične pijače. Zvečer je bilo v dvorani „Uniona“ skioptično predavanje, v dobro obiskanem deželnem gledališču pa predstava drame „Ubijač“.

V ponedeljek se je shoda in debat pridno udeležilo tudi učiteljstvo. Za častnega predsednika je bil imenovan ravnatelj dr. Bezjak. Pozdravil je zborovalce g. deželnošolski nadzornik Levec. Govorili so: Dr. vitez Bleiweis-Trsteniški, dr. Krek, ki je kazal na važnost protialkoholstva pri reševanju socialnega vprašanja, posebno tehten govor je imel dr. Bezjak o vplivu alkohola na vzgojo. Gdč. Štupca je govorila o tem, kako naj se nabira „Sveta Vojska“ zoper alkohol med mladino.

Popoldne je govoril za inteligenco dr. A. Schwab o škodljivosti alkohola na razvoj in zdravje človeškega telesa. Govori bodo izšli v „Zlati dobi“ ali pa v posebni knjigi.

S tem shodom je abstinentično gibanje storilo vsaj en korak naprej. Pridno na delo, da se dosežejo trdni uspehi!

Ribičeva hči.

Spevoigra v enem dejanju.

Spisal dr. I. Pregelj.

OSEBE:

Martin, star ribič,
Jela, njegova hči,
Joza, bogat gruntar,
Peter, logarski pomočnik,
Juri, berač,
Katarina, Petrova mati,
Marjana, Jozova teta,
Neža, gruntarska hči, Jozova nevesta.

Na desni ribičeva bajta z vrati in oknom. Na desno gozd, v ozadju perspektiva na majhen morski zaliv. Ob hiši pod oknom klop.

Martin (sedi na klopi in krpa mrežo, poje po melodiji „Pridi Gorenjc“).

Ribič sem star
v delu osivel,
mnog' sem vihar
težak doživel.
[Oh pa naj bo,
saj je pres'co.]

Dà, dà! Star si Martin in siv. In to je tudi res, doživel si marsikaj. Doživel! Pravijo, da, kdor pride reven na svet, tudi reven ostane. Bo že res. Reven, ko miš, ampak pošten. Že mora biti tako, da Bog pomagaj. Enim je dal, drugim prodal, nikomur ni prav. Že zopet tožim. Ali sem lačen? Ne! Ali sem žejen? Hehe, to je že malo bolj nerodno! Človek bi le rad srknil kapljico vina, če bi ga imel. Saj to je. Denarja ni. Denarja dovolj, pa je že tako, da ga tisti, ki ga ima, stiska. Martin ni bil nikoli lakomen. Bog ve, da ne. Tisti moj brat — Bog mu daj dobro — saj res ne vem, če še živi, je šel po svetu. So rekli, da je obogatel. Naj! Jaz pravim, kakor na-

pravi Bog, je prav. Ni mi dal denarja, mi je pa dal hčer, da ji ni para. Eh, naša Jela! Moja rajnka bi je bila vesela. Sirota, je kmalu dotrpela. (Žalosten.) Ampak Jela, kakor namalana za nevesto. (Trpk.) Dà, dà, nevesta. Kdo neki bo jemal siroto, ribičevo hčer! (Krepko.) Ampak, to rečem. Jaz sem bil siromak, Jela ne bo, če me le ni Bog zapustil. Bogata bo. Saj zasluži in čas je že ko za zrelo jabolko, da odleti z četovega drevesa v ženino naročje. (Čez hip.) Se mi zdi, da sam s seboj govorim, ko rajna Pušarica. (Zapoje: Po „Al' me boš kaj rada imela“.)

Hčerka mi je dozorela,
rada bi moža imela.
Kaj bom, očka, jaz začel,
kje li ji bom doto vzel?

Jela (pride, ko začne oče peti, iz hiše in poje z njim).

Hčerka res je dozorela
se možit, ne bo hotela.
Kaj bi očka naš začel,
ko b' mu ženin hčerko vzel?

Očka! (Se mu dobrika).

Martin (briše oči). Vidiš jo! Kaj? Misliš, da jočem? Seveda. Te pretete mušice! V oko in ravno v oko sili. (Hiti krpati mrežo.)

Jela. Očka, čemu se toliko trudite? Stari ste, počivali bi lahko. In jaz tudi lahko kaj delam. Saj samo pohajkujem.

Martin. Kdor je vaje dela, ni zdrav, če počiva. In pa star, praviš, da sem. Z najboljšim fantom se grem meiat, misliš, da ne?

Jela. Že, že!

Martin. Boga zahvali, da imaš mene in da sem še trden. Zdaj ti ni sile. Hudo pa ti bo, ko mene več ne bo.

Jela. Oh, očka!

Martin. To je pa tudi res, da za veke ne bom. In tedaj boš ostala sama. Kaj potem, Jela? Kdo bo potem tvoj oče?

Jela. Toda, očka — — —

Martin. Sedi sem, Jela! In čuj. To je, kar me skrbi. Zvečer, ko ne morem spati, premišlujem. Ti si pametno dekle in to veš, da me malo skrbi, kako bo. Revež sem. Dote ne bo. Pa imaš drugo doto. Lepa si in pridna. In to je tudi dota.

Jela. Očka, prosim vas!

Martin. Tiho bodi in poslušaj. Saj nisi več otrok. (Jo motri z glavo kimaje.) Vidiš, ko te imam tako pred seboj, ko jabolko zdravo in zrelo in rdečo, pa ko hudiček bistro — Bog ji daj nebesa, druga mati si — pa le mislim: Jeli je treba fanta, pa ne za kratek čas. Bo že lepši par, kakor tedaj, ko (poje: Po „Lepa naša domovina“).

Stari Janez, suha Špela
v starih letih sta se vzela,
v stari hiši sta sedela,
stare cvančgarce sta štela.

Ampak, pameti bo treba, Jela! In rad bi ti nekaj povedal.

Jela. Kar povejte, očka!

Martin (skrivnostno). Ali poznaš Jozo?

Jela. Tistega trapastega, ki še vedno posteljo moči?

Martin. To so si izmislili hudobni jeziki, ki so kot kačji. Jaz pa pravim: Joza je fant, ki netaj velja.

Jela. Tisto je že res. Njegova kasa je polna.

Gospodarski del.

O gospodarskih polomih v Avstro-Ogrski je zaznamovati od začetka balkanske vojne, t. j. od oktobra meseca 1912. dalje naslednje žalostne visoke številke: V tekstilni, manufakturni in konfekcijski stroki 39.000.000 K (proti 8.000.000 v istem razdobju predlanskega leta), v usnjarski stroki 9.700.000 K (proti 1.600.000 K prejšnjega leta), v stavbeni stroki 3.000.000 (v letu 1911 v tem času ni bilo večjega poloma), v železninski, kovinski in strojni stroki 4.700.000 (proti 400.000 K v letu 1911), v raznih drugih strokah, 5.700.000 K (proti 6.900.000 K zadnjega četrtletja prejšnjega leta). Svota gospodarskih polomov v navedenem času znaša tedaj skupno 62.000.000 K proti 15.900.000 K v dobi treh mesecev predlanskega leta.

Živina se kolje — davka prosto. Letos z novim letom je stopil v veljavo zakon, vsled katerega bo živinorejec, ako bo moral zaradi bolezni ali nezgode živino doma zaklati, oproščen užitnine in doklad, četudi bo meso prodal. Smel mu bo živino zaklati ali pobiti tudi mesar, meso bo pa smel prodajati le živinorejec.

DOPISI.

Križe pri Trziču. Ljudsko gibanje l. 1912: Rojenih 90, umrlo 47, oklicanih 21, poročenih doma 8 parov, obhajil 25.800, v Ameriko odšlo 7. Najstarejša oseba, ki je umrla l. 1912, je dočakala 88 let 10 mesecev. To je bila vdova Jera Dolhar iz Novakov. Število rojstev na 1000 je 45, mrličev 23,5, porok 5,5, če štejemo tudi tiste 3 pare, ki so bili poročeni drugod, a so vpisani v domačo poročno knjigo. Ker je v Avstriji povprečno število rojenih le 32 na 1000, je ljudstvo v Križah visoko nad povprečnostjo. Če primerjamo ljudsko gibanje v trziški župniji, kjer je bilo l. 1912. rojenih 117, to je 29,2 na 1000, je to velikanski razloček, ki da misliti. Socijalne razmere v kriški župniji so zelo podobne onim v trziški župniji, zato bi bilo pač zanimivo študirati, zakaj je v trziški župniji število rojstev tako nizko.

Iz Zabukovja. Ponesrečil se je pri nas 18 letni fant Alojzij Leben. Prišel je pod voz, ki mu je grozno pokončal nogo, da so ga morali prepeljati v deželno bolnišnico. — Nagloma je umrl tu krojač Jakob Lavtar, p. d. Jadovec, ki je zapustil šest nepreskrbljenih otrok. Pred letom mu je umrla žena.

Politični obzor.

Dr. Baernreither je bil v gosposki zbornici bela vrana med nemškimi krokarji. Povdarjal je v svojem govoru, da se mora Avstrija s Srbijo prijazno sporazumeti. Omenil je, da je Srbiji do Jadranskega morja pot skozi nevtrarno ozemlje za trgovino neobhodno potrebna. Svaril je grofa Berchtolda, naj ne gre glede določitve albanskih mej predaleč, da si ne nakopije Avstrija sovraštva balkanskih Slovanov, ampak naj se ozira glede tega vprašanja na mnenje vseh drugih velevladij.

O Avstriji in slovanstvu je pisal dr. Krajač v „Nar. L.“, da slovanstvo ni nasprotno Avstriji, če se ne bo Avstrija smatrala za predstražo Nemštva. Lahko se pa napravi velik in nevaren prepad med čutili slovanskih narodov in

oficijelno politiko Avstrije, ako bi se hotela Avstrija razširjati zato, da koristi Nemštvu. Avstrija bo močna, če bo v prijaznosti s slovanskimi državami, ki jo obdajajo.

Volilna reforma na Ogrskem. Ministrski predsednik dr. Lukacs je dobil od cesarja pred-sankcijo za volilno reformo. Načrt te volilne reforme daje volilno pravico vsem, ki so izvršili kako srednjo šolo, že s 24. letom starosti, če so že eno leto bivali v tistem kraju. Pri uradnikih, duhovnih in učiteljih se enoletno bivanje ne zahteva. Kdor je dovršil šestrazredno ljudsko šolo, dobi volilno pravico s 30. letom starosti, četudi ne plačuje nič davka. Kdor ne zna brati, pa bo hotel biti volilec, bo moral imeti 16 oralov sveta, ali pa plačevati najmanj 40 kron davka, potem dobi s 30. letom volilno pravico. Uslužbenci v trgovinah in obrti, ki ne služijo pri istem gospodarju že vsaj tri leta, izgube volilno pravico. — Vsled nove volilne reforme bo na Ogrskem dobilo 255 tisoč delavcev volilno pravico, doslej je imelo to pravico le 44 tisoč. Sprejme se tudi načelo, da bo volitev tajna.

Hrvaško. Cuvaj je sicer na počitnicah, a s podbanom Unkelhäuserjem se madjarski zistem ni izpremenil. O politični svobodi ni govora. Vsa izprememba v vladi ima le namen, zbegati „Stranko prave“, da bi bila razklana in oslajljena, da bi uklonila svoj tilnik ter podredila Hrvaško pod mogočno Ogrsko. „Stranka prava“ pa ima bistroumne voditelje, ki se ne bodo dali vjeti v nastavljeno past.

V Stuttgartu je 30. decembra nagloma umrl nemški zunanji minister, državni tajnik Kiderlen-Waechter, star 60 let. Šel je bil čez praznike oddahnit se v svoje rojstno mesto k svoji sestri, pa ga je zadela kap.

Kulturni boj v Nemčiji. Kaže se, da se bode ta boj ponovil. Izval ga je zvezni svet in je katoličanom napovedal boj. Posegel je namreč zvezni svet v notranje versko življenje katoliške cerkve, ko je postavil zoper jezuite dal tako raz-lago, da jezuiti niti opravil svojega duhovskega poklica ne bi smeli izvrševati. Katoličani so na mnogih, izvrstno obiskanih shodih dali duška svoji nevolji. Voditelj centra dr. Spahn je rekel, da vlada, ki take krivice podpira, ne zasluži za-upanja. Se celo luteranski listi pišejo, da naj se izjemni zakon napravi zoper brezbožnike, bogotajce in sovražnike krščanstva, ki so luterancem veliko bolj nevarni, kakor jezuiti.

Še ena blamaža nemških listov. Zaradi Prochaske so se nemški listi že pred vsem svetom neusmiljeno blamirali. Pa še nimajo dovolj. Zadnji teden je prišla „Frankfurter Zeitung“ dolg članek o grozovito divjem ravnanju srbskih vojakov v avstrijskem konzulatu v Prizrenu in s konzulom Prochasko samim. To poročilo je omenjeni list dobil kar naravnost od Prochaskinega drugega kavasa. To je bila voda na mlin nemških listov, ki hočejo imeti vojno! Dolgi krvavi članki so zagledali beli dan kot uvod k grozovitemu poročilu. Posebno je zakričala „Reichspost“ zadnjo soboto. Pa, o smola! Čez noč je prišla v časnike vest, da je bilo ono poročilo v „Frankfurterici“ popolnoma izmišljeno. Če bo to nemške liste izmodrilo, dvomimo, ker pri njih vlada strast.

Med Avstrijo in Rusijo raste nezaupnost. Na obeh straneh zapirajo vohune. V Avstriji so zaprli že več Čehov, češ, da vohunijo za Rusijo.

Med Čehi, ki bivajo na Ruskem, se je pričela agitacija, da bi prosili za vsprejem v rusko državno zvezo.

Drinopolj — tako piše bolgarski vladni list „Mir“ — mora na vsak način dobiti Bolgarija, in sicer zaradi tega, ker se Turki ne morejo sklicevati na zgodovino, kajti Drinopolj je bil prej bolgarski kakor turški. Sedanje stanje pa tudi Turkom ni ugodno, ker ne morejo Drinopolja na noben način osvoboditi in se bo itak moral v kratkem udati.

Ruska pravoslavna cerkev bo dobila važno reformo. Doslej je pravoslavna cerkev vodil sv. sinod pod patronatom in močnim vplivom vlade. Zdaj bo pa ruska pravoslavna cerkev dobila samostojnega patrijarha, nekakega papeža, ki se bo imenoval „njegova svetost, metropolit Moskve in patrijarh vseh Rusov“ in bo imel oblast nad vsemi ruskimi škofi. Pripravlja se tudi nekaj cerkveni zbor, katerega Rusi že davno niso imeli. Vse to utegne Ruse privedi do sprave s katoliško cerkvijo.

Novičar.

„Tiskovno društvo v Kranju“ bo imelo prihodnji terek ob 1. uri popoldne v knjižnici „Ljudskega doma“ v Kranju redni občni zbor, na kar še enkrat opozarjamo. P. n. gg. društveni člani si bodo pri tej priliki lahko ogledali našo novo tiskarno in knjigovoznico. Tiskarna je lepa, svetla stavba z divno-krasnim razgledom na globoko Kokro in bele Karavanke.

Slov. kat. polit. društvo za loški okraj bo imelo v nedeljo dne 5. t. m. ob polenajstih v „Društvenem domu“ v Škofji Loki shod. Poročala bodeja poslanca E. Jarc in Fr. Demšar.

Volitev deželnega poslanca za Trzič, Radovljico in Kamnik namesto umrlega dr. Vižjana se bo vršila dne 4. marca t. l.

Naši narodnjaki. „Društvo slovenskih profesorjev“ je te dni zborovalo v Ljubljani. Društvo ima 319 članov, pri zborovanju je bilo navzočih 182 članov. Pri posvetovanju o učnem jeziku je bilo le 52 profesorjev za to, da bi se učili predmeti na naših srednjih šolah v slovenskem jeziku, 31 profesorjev je bilo odločno proti slovenskemu učnemu jeziku in drugi se niso hoteli izjaviti. — Odločno se je pa izjavila glede tega vprašanja kranjska duhovščina, ki vzdržuje s svojo požrtvalnostjo slovensko gimnazijo v Šent Vidu nad Ljubljano, četudi jo zmerjajo v „Narodu“ in „Dnevu“ liberalni slovenski profesorji, da je — nenarodna.

V c. kr. deželni šolski svet je deželni odbor kranjski imenoval za člane gg.: dr. Evgen Lampe, deželni odbornik; profesor Jarc, drž. in dež. poslanec; Bog. Remec, ravnatelj „Slovenske trgovske šole“; Franc Jaklič, drž. in dež. poslanec. 2. Namestnike: dr. Ivan Zajec, deželni odbornik; dr. Zbašnjik, podravnatelj dežel. uradov; dr. Lovro Pogačnik, deželni tajnik, in Karol Dermastia, deželni poslanec.

V Škofji Loki se je poročil profesor g. dr. Davorin Gorjanc z gđc. Mimico Koširjevo.

V Planinski odbor je imenoval kranjski deželni odbor gg.: Okraj Škofja Loka: A. Fajfar, župnik v Dražgošah, Franc Uršič, župan na Trati, in župan Fr. Smid v Selcih kot namestnik. —

Martin. Jaz pa pravim, vzemi ga in tvoja bo kasa.

Jela. Kako naj ga vzamem, če pa ne mara zame.

Martin. Ta je bosa, kakor tisti berač mojega patrona. Te ne mara? Sline mu tečejo, če se le zmislí náte. To grdo napako ima res, da pljuje, kadar govori. Pa, kaj bo to! Da je le bogat. Kaj de, če je človek sit in slino pušča! Vzemi ga, sicer jo boš puščala še ti, pa po kruhu.

Jela. Po Jozi gotovo ne!

Martin. To ni prav. Preveč moška si. Taki ste vsi mladi ljudje. Za svet starih se pa ne zmenite. To ni lepo.

Jela. Očka. Prav rada vas poslušam. Pa mislim, da je treba za zakon ljubezni. In jaz Joze ne ljubim.

Martin (jo oponaša). Ne ljubim, ne ljubim! Tako govori, kakor kaka klafarska pesem.

Jela. Očka!

Martin. Jaz pa pravim: Vzemi Jozo! Gospa boš. V kočiji se boš vozila, cekine boš štela, vino boš pila, pa pse boš redila, male in velike — fuj tajksel — pa dobro se ti bo godilo in tudi na očeta ne boš pozabila. Pomisli, Jela, na očeta! Kako dobro bo tvojemu očetu. Je že res, malo bolj revnih na duhu je Joza. Zato boš ti tu. Možu sploh ni treba, da misli, to dela žena. Mož samo plačuje. No, da! (Pojeta: Po „Škrjanček poje, žvrgoli“.)

Saj me je zmotil pač sam vrag,
da sem se ženil siromak.
Oh, še bi vriskal, skakal, plesal, pil in pel,

ko b' žene ne imel.

Me snubil je, ko med sladak,

zdaj rad bi vrgel me čez prag.

Bi dedec od glada na cesti konec vzel,

ko b' žene ne imel!

a. Ljubi očka!

Martin. Poslušaj me, Jela, ne bo ti žal!

Jela. Očka, jaz ne smem!

Martin. Kako ne smeš?

Jela. Če pa —

Martin. Dovolj. Kaj se treba dolgo govoriti. Ali si moja hči, ali nisi? In če si, ali misliš ubogati?

Jela. Očka, lepo vas prosim —

Martin. Nič, nič. Jozo boš vzela.

Jela (zajoče).

Martin. No, da! Še solza je treba. (Zapojeta: Po „Pridi Gorenjcu“.)

Ženske solze,

kadar tečejo,

revčki moške,

skrit naj se grejo.

[Ženske solze,

meni smrde.]

Ženske solze,

kadar tečejo

vsako srce

moško odprejo.

[Ženske solze,

krotite moše.]

Martin. Obrliši se no, že. Kaj si hotela reči.

Povej no!

Jela. Če pa Joze ne maram.

Martin. In zakaj ga ne maraš? Ker je trapast?

Jela. Ne!

Martin. Ker je gluha?

Jela. Ne!

Martin. Ker jeclja?

Jela. Ne!

Martin. Ker pljuje, ko govori?

Jela. Ne!

Martin. Ker ni lep?

Jela. Ne!

Martin. I, pa zato, ker je Joza, ravno Joza.

Jela. Skoro da! Očka!

Martin. Aha, zato ker je Joza in ni —

Jela. Ker ni —

Martin. Janez?

Jela. Ne!

Martin. Juri?

Jela. Ne!

Martin. Miha?

Jela. Ne!

Martin. Bog pomagaj, ali bom izmolil cele litanije?

Ker ni Peter ali Pavel?

Jela. Dà, dà, očka. Zato, ker ni Peter, logar Peter.

Martin (jezno). Zato, ker ni Peter? Tako, tako! Punče, iz te moke ne bo žgancev in, če bodo, jaz jih ne bom jedel.

Jela. Kaj vam je vendar storil Peter? Ali ni dober in pošten fant? In službo ima in povišan bo kmalu.

Martin (jezno). Kaj to meni mar! Jaz pravim: vzemi kogar hočeš, tega pa ne boš. Jaz pravim: ne!

Jela (joče). Taki ste, očka! A jaz hočem vedeti, zakaj ga ne morete. Zakaj? Dalje prih.

Okraj Kranj: J. Urbanc v Zalogu pri Goričah, J. Likozar v Cerkljah in kot namestnik J. Povšnar v Kokri. — Okraj Tržič: A. Godnov v Delici pri Tržiču, J. Ahačič v Seničnem in kot namestnik kovorski župan J. Zupan. — Okraj Kranjska Gora: J. Lavtižar v Kranjski Gori, J. Volk na Jesenicah, Fr. Jakelj, župan na Dovjem, in namestnik F. Razinger, Podkorenem. — Okraj Radovljica: Župan I. Korošec v Česnjici, župan F. Arh na Boh. Bistrici, župan I. Burja na Boh. Beli, župan J. Jan v Gorjah, župan J. Trunk v Begunjah, župnik in deželni poslanec J. Piber v Gorjah in namestniki: S. Kejžar na Bledu, J. Resmar v Radovljici in J. Dornič na Lancovem. — Okraj Kamnik: K. Prelesnik, župan v Stahovici, V. Benkovič v Kamniku, I. Mali v Šmartinu, J. Štrukelj, župnik v Zg. Tuhinju, in namestnika: J. Podbregar in J. Hribar. — Okraj Vipava: I. Malneršič in R. Premru v Vipavi, J. Semenič v Podragi, A. Pižent v Št. Vidu ter namestnika J. Uršič in F. Trošt.

Kaj pravijo naši liberalci o trializmu? „Slov. Narod“ piše: „Zoper trializem se je zdaj začel odpor tudi v krogih, ki so bili prej zanj zavzeti, in v tem tiči pač pravi vzrok, da ga je zatajil s hrvaškim državnim pravom vred tudi dr. Šusteršič.“ Če ima „Narod“ prav, da so vsi tisti, ki so doslej delali za trializem, začeli odpor proti njemu, potem bi bil dr. Šusteršič neumen, ko bi ga sam naprej vlekel. Najbrž ima pa zadeva drugačno ozadje. Odpor proti trializmu je ostrašil le liberalce, ki sploh nimajo nobenega poguma več za uresničenje idealov. Hrvatje in Slovenci pa nad trializmom še niso obupali, ampak se trdno nadejajo, da jih bode vlada sama morala poslušati. Na občnem zboru „Kmečke zveze za ljubljansko okolico“, ki je bil zadnji torek v Ljubljani, je pa dr. Šusteršič pokazal, da tudi on še ni vrgel puške v koruzo. Govoril je tele lepe besede: „Pričela se je nova doba svetovne zgodovine, doba s ponosnim poletom dvigajočega jugoslovansva. S tem morajo danes računati vsi faktorji. Svetovna zgodovina se ne ustavi pred nobenim diplomatom ali ministrom, pred nobeno vlado in nobenim parlamentom, temveč gre neizprosno svojo pot in ta vodi do lepše prihodnosti Jugoslovancov. Merodajni faktorji naše monarhije morajo izpreviditi, da je prišel čas, ko je treba streti spone dualizma in postaviti habsburško cesarstvo na zdrave, naravne temelje, da bo zagotovljena svoboda in enakopravnost vsem narodom. Mi to iz srca želimo, ne le radi sreče našega hrvaško-slovenskega naroda, temveč ker želimo videti habsburško cesarstvo veliko in mogočno, kot pravo velevlast ob podonavskih in jadranskih pokrajinah, črpajočo svojo nepremagljivo moč iz sreče, zadovoljnosti in domovinske ljubezni vseh narodov.“

Citalnico za „Svinjski dom“ je odprl najodločnejši njegov pristaš in naročnik Lovrenc Janc, po domače Nastran v Mošnjah št. 11. Vsiljuje se list posebno mladini. — Fej!

Še nikdar se ni zgodilo, da bi za srbske srečke iz l. 1888. bilo toliko zanimanja, kot ga je sedaj. Pravi vzrok tega zanimanja je težko dognati, gotovo pa je, da veliko privlačne sile teži v dejstvu, da stojimo pred velikim žrebanjem (15. januarja), pri katerem bo izžreban glavni dobiček čistih 100.000 frankov. Kdor hoče v srečnem slučaju obogateti, pri tem pa za srečko le malo izdati, za tega je ustvarjena srbska državna srečka iz l. 1888. Veliko več upanja do bogastva pa nudi seveda turška srečka s svojimi bogatimi, glavnimi dobitki v znesku 1.800.000 frankov vsako leto. Turška srečka je dražja, a zato dragocenejša. Pravi računar bo prav gotovo izračunal, da je turška srečka najcenejša. „Slovenska Straža“ priporoča obe, in sicer vsakemu ono, ki ustreza njegovim razmeram. — Opozarjamo na današnji zadevni oglaš „Slovenke Straže“.

Na tedenski semenj v Kranju dne 30. dec. je bilo prignanih: 161 glav domače govede (za mesarja 80), 10 telet, 50 glav bosenske govede, hrvaške govede 00 in 65 domačih prašičev ter 0 domača koza in 0 domačih ovac. — Za kilogram žive teže: za pitane vole 86 v, za srednje pitane vole 80 do 82 v, za nepitane 74 do 76 v, za bosensko goved 00 v, za teleta 1 K, za pitane prašiče 1 K 18 v, prešiči za rejo 0 K 00 v. — Za 100 kg pšenice 24 K; rž 23 K; ječmen 21 K; oves 23 — K; koruza 21 K; ajda 25 K; proso 22 K; krompir 6 K 25 v, fižol (rdeč) 22 K, koks 28 K, detelja 1-60 K, slanina 0 — K, drva (trda) 18 K, drva (mehka) 10 K, maslo 3-20 K, jajce 8 v, seno 6-50 K, pšenična moka 37 v, kaša 36 v, ješprenj 34 v.

Godovi prihodnjega tedna. Nedelja (5) sv. Telesfor; ponedeljek (6.) sv. Trije Kralji; torek (7.) sv. Valentin; sredo (8.) sv. Severin; četrtek (9.) sv. Julijan; petek (10.) sv. Pavel; sobota (11.) sv. Higin.

V Premislu se je v vojaški delavnici razletel šrapnel, ki je pet delavcev težko ranil in več drugih je bilo lahko ranjenih.

V Kafarnavmu ob Genezareškem jezeru je starinoslovec Gauthier odkril tisto sinagogo, v kateri je Jezus pridigoval in čudeže delal.

Odkod beseda „Kóleda“? Profesor A. Bezenšek v Sofiji je v sobotnem „Slovencu“ lepo

opisal, kako praznujejo Božič in Novo leto na Bolgarskem. Povedal je tudi, da Bolgari Božiču pravijo „Kóleda“. Poizkusil je to besedo razložiti in piše: „Kóleda“ prihaja bržkone od „Calendae“, kakor so Rimljani imenovali prvi dan vsakega meseca, torej tudi 1. januarja (novega leta). Sicer pa tolmači Štefan Verkovič v svoji knjigi „Veda Slovenah“ „Kóleda“: „Bog zime in predstavitelj hiž“. — Te razlage niso trdne. Rimljani so res imenovali prvi dan vsakega meseca, tedaj tudi prvi dan januarja „Calendae“. Bolgari pa ne imenujejo prvi dan januarja ali novo leto „Kóleda“, ampak Božič. Pa utegne kdo reči: saj se je novo leto v srednjem veku pričevalo z Božičem in lahko se je tedaj rimska beseda „Calendae“ prenesla na krščanski začetek leta, na dan 25. decembra. Res je, da se je začetek leta v srednjem veku razno pričeval in med drugim tudi s praznikom Kristusovega rojstva. Ali čudno je, da bi se bilo pri pravoslavni Bolgariji ohranilo za Božič ime „Kóleda“, pri rimskih katoličanih pa ni o tem nobenega sledu. Bolgarska „Kóleda“ bi se utegnila tedaj kako drugače razlagati, četudi priznamo, da je Bolgarska nekdanj imela precej ozke stike s katoliško cerkvijo. Bezenšek sam navaja Verkovičovo razlago „Kóleda = Bog zime in predstavitelj hiž“. Tudi ta razlaga ni nič posebnega. Kóleda ni niti bog, niti boginja zime, da bila predstavitelj hiž, si pa še predstavljati ne moremo. Bolj bistroumno je že l. 1870. Davorin Trstenjak razložil „Kóledo“ v „Letopisu Matice Slovenske“. Piše namreč na str. 3.: „Čas solnčnega rojstva se je velel pri Bolgarih Kóleda, ruski Koljadá. Ruska narodna pesem pravi: „Urodilas' Koljadá nakanuie Roždenstva“. To se vjema s staroindijskim Kálindi, in ta priimek je nosila hči solnčnega boga Surje. Kóleda, Kálindi je ločilna doba med zimo in mladim-jarim letom.“

Novejše vesti.

Dunaj, 3. januarja. Za jutri je sklican skupni ministrski svet, ki bo iskal pokritja za izredne potrebščine.

Budimpešta, 2. januarja. Hudo sta se sabljala grofa Tisza in Karolyi in se ranjena po 32. naskokih še nista spravila.

London, 2. januarja. Turški odposlanci so stavili včeraj nove meknejše predloge, in sicer: 1. Turčija odstopi balkanski zvezi Makedonijo in del Tracije. 2. Albanija naj dobi avtonomijo pod turško suvereniteto. Vprašanje albanski meja in obliko politične uprave se prepusti dogovorom velevlastij. 3. Glede Drinopolja naj se vrše pogajanja med Turčijo in Bolgarijo. 4. Glede Krete naj se vpraša za mnenje velevlasti. 5. Egejski otoki ostanejo turški. Balkanski delegati so odgovorili, da so s prvima dvema točkama zadovoljni. Glede Drinopolja so rekli, da se mora Turčija pogajati z balkansko zvezo. O Kreti in egejskih otokih so izjavili, da jih mora Turčija odstopiti. Rešid paša je izjavil, da mora pisati vladi po nove instrukcije, ki se bodo naznanile pri konferenci v petek.

London, 2. januarja. Bolgarski ministrski predsednik je izjavil, da se položaj ni izboljšal.

London, 2. januarja. Balkanske države hočejo imeti malo Albanijo, Rusija srednjo, Avstrija pa veliko. Rusija bi rada dobila postajališče za svoje brodovje na kakem otoku v Egejskem morju in želi, da bi se odprle Dardanele za črnomorsko vojno brodovje. Anglija bi pa rada dobila Egipet in je zato pripravljena Turku plačati lepe svote.

Belgrad, 1. januarja. Med srbskimi častniki raste nezadovoljnost; ker je srbska vlada proti Avstriji preveč prijenljiva in ker se hoče Bitolj izročiti Bolgariji.

Belgrad, 2. januarja. Uradno se objavlja, da je Srbija izgubila v vojni 48.000 mrtvih in ranjenih.

Belgrad, 2. januarja. Srbija se oborožuje in je poklicala zadnje može pod orožje. Govori se, da hoče iti pomagat Bolgarom pred Cataldzo, oziroma biti sploh pripravljena.

Sofija, 2. januarja. Stroški Bolgarije za vojno znašajo 734 milijonov frankov. Toliko bo Bolgarija zahtevala od Turčije vojne odškodnine.

Pariz, 2. januarja. Stanje posadke in prebivalstva v Drinopolju je obupno.

Rim, 2. januarja. Italija sicer podpira Avstrijo glede samostojne Albanije, toda njenih mej preveč ne razteza, ker se ne mara zameriti Črni Gori in Srbiji. Oborožena je Italija za vsak slučaj, toda vlada trdi, da nima namena zasesti Albanije.

Bukarešt, 1. januarja. Ni resnica, da Romunija mobilizira. Dr. Danev in romunski poslanik v Londonu se pogajata in dogovarjata o tistih zadevah, ki delajo težave med Bolgarijo in Romunijo.

Bukarešt, 1. januarja. Finančni minister je včeraj v zbornici rekel, da so vesti o mobilizaciji romunske vojske izmišljene. Senat je pa dovolil nove vojaške kredite in bil potem odgođen do 28. januarja. En del časopisja pozivlje vlado, da naj napove Bolgariji vojno, ker je položaj ugoden, da se z vojaško silo zasedejo pokrajine, ki jih Romunija potrebuje za utrditev svoje meje.

Madrid, 2. januarja. Ministrski predsednik grof Romanones je podal kralju demisijo vsega kabineta. Kralj mu je poveril sestavo nove vlade.

Bengasi, 2. januarja. Beduini so danes zjutraj napadli Italijane v Cirenajki. Boj je trajal dlje časa. Beduinov je mnogo mrtvih, na italijanski strani pa 5 mrtvih in 13 ranjenih.

DRUŠTVA.

Kinematograf v „Ljudskem domu“ v Kranju. Predstave bodo v soboto (jutri) nedeljo in ponedeljek ob pol osmi uri zvečer ter v nedeljo ob tretji uri popoldne. Vstopnina za odrasle 40 v in za mladino 20 v. Kazale se bodo krasne slike z balkanskih bojišč in več jako humorističnih prizorov. Kdor hoče kaj lepega videti, naj ne zamudi te prilike. Povabljeni so tudi okolica v Kranju.

Občni zbor društva „Kranj“ bo v nedeljo dne 12. januarja ob 11. uri dopoldne v „Ljudskem domu“ v Kranju.

„Slovenska Straža“ v Kranju še pobira odkupnino od noveletnih voščil in se bo v prihodnji številki „Gorenjca“ podal izkaz daril.

Šmartin pri Kranju. Novega leta dan je bilo tu predavanje s slikami, in sicer so se kazale na skioptikonu božične slike in v spomin stolinice slike o Napoleonu. Slike obeh predavanj so ugajale.

Suha nad Kranjem. Ljudska knjižnica „Belca“ ima v nedeljo, 5. prosinca t. l., ob 1/2 4. uri popoldne, svoj redni občni zbor v društvenem prostoru pri Rebolu. Dnevni red: poročilo odbora in obeh preglednikov, volitev novega odbora, slučajnosti. Ker se posebna vabila ne bodo razpošiljala, vabimo vse člane tem potom k udeležbi. — Za novo leto si odbor nabavi zopet večje število novih knjig, tako da bo članom najlepše berilo vseh strok na izbiro. Odbor.

Predoslje. V nedeljo dne 12. januarja otvori naše „Izobraževalno društvo“ slovesno novi „Društveni Dom“. Predstavlja se bo popoldne ob dveh lepa, domača igra „Jurij Kozjak“, ki popisuje razmere ob času, ko so Turki prihajali in plenili po naših slovenskih deželah. Primerna je posebno za zdaj, ko naši bratje na Balkanu vstajajo in se otresajo turškega jarma. Vse prijatelje lepe zabave uljudno vabi k obilni udeležbi. Odbor.

Selca. Tukajšnje izobraževalno društvo je priredilo novega leta dan igro s petjem: Legionarji. Uspeh je bil krasen. Vsi igralci so docela umetniško rešili svoje vloge in ne moremo drugega, da vsem skupaj izrazimo priznanje. Fantje in dekleta, le tako naprej: zanesite se, da hodite pravo pot, pot požrtvovalnega dela za ljudsko prosveto in ne dajte se ustrašiti od neutemeljenega obrekovanja nasprotnikov poštenega dela. Najlepše priznanje za vrle igralce pa je bilo burno odobravanje občinstva, ki je prihitelo v zares lepem številu. Odboru moremo le čestitati na tolikem delu in na takih uspehih. Ostanite le tako vstrajni: niste osamljeni, naše simpatije Vas spremljajo, mi cenimo nesebično požrtvovalno delo.

Ali ste že poslali naročnino?

ZAHVALA.

Podpisana Helena Zeball uljudno naznanjam, da sem izvrševanje **babištva s 1. januarjem 1913 prostovoljno opustila** in se zahvaljujem za izkazano mi naklonjenost.

V KRANJU, dne 3. januarja 1913.

Helena Zeball.

Za smeh in kratek čas.

Nalogavsem cenjenim naročnikom „Gorenjca“. Položi na mizo štiri krone, drugo poleg druge tako, da se bo vsaka krona vseh treh drugih kron dotikala; ne sme pa ležati nobena krona vrh druge in tudi ne pokoncu stati, ampak vse štiri morajo ležati na mizi. — Komur se to posreči, dobi tri krone nagrade.

Priden Jurček. „Mama, sedaj ne sedim več v šoli v zadnji klopi.“ — „To je lepo; tukaj imaš eno krono. A povej mi, kako si naprej prišel.“ — „Zadnjo klop zdaj ravno nanovo barvajo.“

Cudno. Materinsko ljubezen opeva celi svet, čeravno so tudi matere brez ljubezni. O očetovski ljubezni pa ni nobene pesmi — in vendar je toliko blagih in plemenitih očetov!

Huda grožnja. Berač: „Dajte mi kaj vbogaime, če ne, bom nekaj storil, kar ne bi rad!“ — Gospa mu da nekaj denarja in ga vpraša, kaj bi bil storil, če bi ne bil nič dobil. — Berač: „Dela bi se poprijel!“

Ima tudi prav. Mož zelo natrkan pride o polnoči domov in razbija na hišne duri. Gospodar odpre okno in zakliče: „Kaj pa razsajate, ljudje ne morejo spati!“ — Pijanec: „Jaz tudi ne!“

Dober pomoček. Prodajalec na sejmu: „Kdor se hoče obvarovati, da ne utone, naj kupi to knjižico. Če bi se mu utegnilo primeriti, da bi v vodo padel, naj pogleda na stran 35. Tam najde natanko pojasnjeno, kako naj ravna, da ne utone.“

Ob draginji mesa. Tujec: „Mesar ste, pa pravite, da že dalj časa mesa ne jeste. Zakaj ne?“ — Mesar: „Ker je tako drago, da ga raje prodam!“

Pri dolžniku. Upnik vpraša strežaja: „Ali je gospod baron doma?“ — Strežaj: „Ni ga!“ — Upnik: „Znabiti ga dobim zvečer doma?“ — Strežaj: „Počakajte nekoliko, ga grem poprašat!“

V ječi. Duhovnik jetniku: „Vi ste še tako mlad, pa že v zaporu. Kaj si more vaš ubogi oče o tem misliti!“ — Jetnik: „Kaj oče o tem misli, lahko takoj pri njem izveste, — je kar v sosednji celici!“

Pri optikarju. „Rad bi očala kupil!“ — Prodajalec: „Ali taka, da se bo blizu videlo, ali daleč?“ — Kupec: „Ne, ampak taka, da se bo skozi videlo!“

Trgovski pomočnik
starejša I. moč

sprejme se takoj
in pod ugodnimi pogoji.
Naslov pove iz prijaznosti uprava tega lista.

Posnemanja vredno noveletno darilo. Velečena gospa Minka Hrašovec, posestnica in lastnica trgovine Friden, Homann v Radovljici, katera je kot dobrotnica ubogih občežnana, je podarila mesto običajnih reklamnih koledarjev tukajšnjim ubogim svoto K 50. Za ta blagi dar se zgoraj imenovani darovalci v imenu deležnih ubožcev kar najtopleje zahvaljuje.

Mestno županstvo v Radovljici.

Nova delniška družba. Kakor se nam naznanja, so dosedaj pri Kathreinerjevem podjetju udeležene tvrdke izpremenile to podjetje v delniško družbo po firmo Kathreinerjeve tvornice za sladno kavo d. d. Delniška glavica znaša 4 milijone kron. Kathreinerjeva Kneippova sladna kava se doslej razpečava že nad 22 let ter je postala znamenito industrijsko blago, kar se spriču nove ustanovitve pač najbolje razvidi. Kakor nadalje čujemo, se gradi nova velika tvornica, ki se bo v kratkem izročila obratu.

List „Pester Medizinische Presse“: **Pri živčnih boleznih** in težkomiselnosti, ki so nastale vsled motenja v spodnjem delu telesa, se z uporabo naravne **Franc Jožefove grenčice** dosežejo uprav presenetljivi uspehi. — Splošno se predpisuje pri otrocih ena do dve žlici, pri odraslih pol do tričrt kozavca Franc Jožefove vode.

27

Vabilo

k

PLESNI VESELICI

katere prirede

tukajšnji kočijaži v prostorih gosp. R. Jegliča (hotel Nova pošta) dne 5. januarja 1913 ob 7. uri zvečer.

Sodeluje godba na lok.
Vstopnina za osebo 40 v.

Ker je čisti dobiček namenjen tukajšnji godbi prostovoljnega gasilnega društva, se preplačila hvaležno sprejemajo.

K mnogobrojni udeležbi vabi

9 1

pripravljalni odbor.

Moja stara

izkušnja me uči in drži, da za odpravo izpuščajev, kakor tudi za nego kože, ni boljšega mila kakor je svečlovno znano **Steckenpferd lilijino mlečno milo** Bergmanna in dr., Tešin ob Labi. — Komad po 80 vin. se dobi po vseh lekarnah, drogerijah, parfimerijah i. t. d. — Ravnotako je brez primere Bergmannova lilijina krema „Manera“ za nego nežnih, belih damskih rok; v škatljicah po 70 vin. se dobi povsod. 147 50—38

Priporočilo.

Podpisani se priporočata slavnemu občinstvu za izorševanje dimnikarske obrti in zagotavlja, da bodo vselej rad postregel dobro in poceni.

Franc Bedina

dimnikarski mojster v Kranju, kotlarsko predmestje št. 10. 343 3—3

Glinaste peči

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene priporoča

170 52-35 **Avgust Dreise**

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

Kmetijstvo.

Pepel je izvrstno gnojilo za travnike, prežene mah in naredi, da trava čvrsto raste. Za to je najboljši bukov pepel, ki ima v sebi mnogo kalija.

Skrb za travnike. Za njive kmet navadno precej skrbi, travnike pa bolj zanemarija. Pa vendar bi rad vsako leto več nakosil. Če vidimo travnik z mahom preprežen, po pravici sodimo, da je njegov lastnik zanikern gospodar. Kdor se briga za travnike, ima lahko veliko lepe živine. Ni samo na tem ležeče, koliko nakosiš, ampak tudi, da dobiš tečno mrvo, ki bo živini veliko koristila glede mleka in reje. Prvo je gnojenje travnikov. Kar je gnoj za njivo, to je kompost za travnik. S svežim gnojem travnikov nikar ne gnoji, zlasti ne, če potem pridejo solčni in vetrovni dnevi. Večkrat voziš na travnik gnoj in ga ondi potrosiš, pa izhlapi in se suši, kar je boljše, gre v zrak, suho steljo pa pograbiš in zopet domov zvoziš. To ni umno kmetovanje. Za travnike si pripravi komposta, kateremu primešaj tomaževe žlindre in kajuita. Čem boljši je kompost, tem manj potrebuje primese umetnega gnojila. Nadalje poskrbi za to, da bo travnik imel ravnoprav vlage: ne preveč, ne premalo. Če je na travniku preveč vode, izkopli grabna, da se bo voda odtekala. Večkrat je prav, da se naredi zatvornica, da se voda lahko po potrebi zadržuje. Nadalje travnike pridno brani, spomladi in v jeseni, da zatareš škodljivi mah. Če je kje travnik preveč gol, ga malo obsej s travnim semenom pred branjanjem. Mokre in kisle travnike poštipaj z apnom, preden jih pobranaš. Če boš tako skrbel za travnike, jih boš kmalu lahko vesel.

Kako se hrani krompir čez zimo. Krompir je glavna hrana za ljudi, izvrstna piča za živino in kmetu dobro nese, ker ga lahko proda. Le škoda, da se pozimi v slabih kletih in vsled nepravilnega ravnanja mnogo krompirja izpridi. Vsled gorkote v kleti krompir izgubi okus in začne zgodaj kaliti. V skladišču nad zemljo, kjer ne zmrzuje, se krompir najbolje hrani. Če je v tem prostoru tlak iz cementa ali opeke, položi po vrhu tlaka deske ali slamo, deske se postavijo tudi ob stenah. Da krompir ne bo zmrzoval, pokrij ga s kako plahto ali slamnato štorjo, okna zakrij, da ne bo soince nanj sijalo in tudi pri vratih pazit, da ne bo mraz noter vahal. Tako se ti krompir čvrst ohrani do poletja. Seveda, če imaš dovolj prostora in lesa, se krompir najbolje hrani, ako imaš naloženega na policah kakor jabolka. Tako lahko prihaja zrak do njega. Sicer moraš krompir večkrat prebirati in gnilega odstranjevati.

Domači živinozdravnik. Piše se nam: Slovenci že imamo nekaj knjig, s katerimi si gospodar pomaga, kadar žival naglo oboli ali se ji pripeti kakšna nezgoda. Vendar so te knjige deloma zastarele, deloma pa prepovršno sestavljene. Posebno pri takolimenovanih novoudomacnih živalskih boleznih, ki delajo zadnji čas veliko škodo v živinoreji, so one knjige malo rabne. Prav bi bilo tedaj, da bi dobili kakšno novo živinozdravsko knjigo s slikami. Kranjski deželni odbor, ki pridno skrbi za prospeh živinoreje, naj bi izdajal take knjige naklonil izdatno podporo, da bo knjiga poceni. Ne boji naj se, da bi živinozdravniki godrnjali, češ, spet se hočejo vzgajati kmečki mazači. Nemci se za take pomisleke ne zmenijo in imajo celo vrsto poljudno pisanih takih knjig. Nedavno je izdal Hoffmann v Stuttgartu knjigo: „Svetovalec pri boleznih in nezgodah naše živine“. Sicer so pa pri nas živinozdravniki tudi s posli preobloženi in jih o pravem času ni mogoče dobiti.

Višjega štab. zdravnika in fizika dr. Schmidta namenito

OLJE ZA SLUH 334 10—5

odstrani hitro in temeljito nastalo gluhost, tečenje in ušes, šumenje po ušesih in naglušnost, tudi ako je že zastarano. Steklenica stane 4 K z navodilom o uporabi.

Dobiva se samo v lekarni na Novem trgu v Celovcu.

Dva gospoda
na stanovanje in hrano
ali samo na eno od obeh sprejme
Leopold Blaznik v Kranju
št. 66. 340 3—3

J. WEIBL
J. Spreitzerjev nasled. Ljubljana
Slomškova ulica št. 4.

Stavbeno-umetno in konstrukcijsko inženjersko delo.
Žično omrežje na stroj, ograje na izrodivora, obmojno omrežje, večna vrata, balkoni, verande, stolpne križe, štedilnike i. t. d.

Specijaliteta: 195 52-29
valjični zastori (Rollbalken).

Krasna birmanska darila!

Ivan Levičnik urar in trgovec v Kranju
priporoča svojo
veliko zalogo ur, zlatnine in srebrnine

Najnižje cene brez konkurence. Solidna postrežba.

Ako ne morete jesti, ali ako se počutite slabo, odpomerejo vam zdravniško preizkušeno
319 12-5 **Kaiserjeve**
želodčne melisne karamele
kajti po njih boste dobili dober tek, želodec se zopet uravna in okrepi. Radi oživljajočega in osvežujočega učinka so naravnost nepogrešljive pri turah. Paket 20 in 40 vin. Dobi se pri **K. ŠAVNIK**, lekarna pri sv. Trojici v Kranju.

Jakob Košmerlj
edina slovenska tvrdka te vrste
v **Trstu**, ulica St. Martiri 11.
Telefon 49 VIII. — Čekovni račun c. kr. pošt. hran. št. 121.805.
Priporočam slavnemu občinstvu **veliko zalogo kave, čaja, južnega sadja i. t. d.**
Postrežba točna in solidna. 113 37
Na deželo pošljem prosto vožnje po povzetju po železnici in v zavitkih po pošti.
Cenik izhaja štirikrat na leto.

Odda se takoj prostor za
skladišče ali za delavnico.
Povpraša se naj pri g. Rudolfu Jegliču v Kranju (hotel „Nova pošta“). 346 3-3

Najvarnejše in najugodnejše se naloži denar v
4 1/2 odstot. pupilarno varnih zastavnih listih in komunalnih zadolžnicah
Kranjske deželne banke v Ljubljani
340 5
za katere jamči Kranjska dežela. — Komadi po K 100, 200, 1000, 2000 in 10.000.

Zvonolivarna
Max Samassa
v Ljubljani
119 44-43

se priporoča za vli-vanje zvonov za zvornike z ubranim ter milodonečim glasom.
Do konca leta 1911 je razposlala 6887 komadov zvonov za zvornike v skupni teži od 2.674.508 kg.
Cerkveni svečniki in viseče svetilke (lustre), kanonske table v odgovarjajoči izdelavi od težko lite medi in zelo trpežne snovi.
Proračuni in ilustrirani ceniki na zahtevanje brezplačno in poštne prosto.

Gostilna in prodajalna
v Spodnji Besnici št. 25
se takoj dasta v najem. Več se izve pri Ivanu Paplerju v Zgornji Besnici št. 47, p. Kranj. 366 2-2

Dolenjska Hrvaška Goriška
Prisilna vina
Vina lastnega pridelka se dobe pri
R. Marenčiču
Kranj. 345 3-3

Šivalni stroji in kolesa
Tovarniška zaloga 154 52-37
Iv. Jax-a v Ljubljani
Dunajska cesta št. 17
priporoča svoje najbolj priznane šivalne stroje, kolesa in stroje za pletenje (Strickmaschinen).
Ceniki na zahtevo zastoj!

Cenike se pošlje na zahtevanje zastoj!

R. WOLF Magdeburg-Buckau.
Podružnica na Dunaju
Dunaj, III, Am Heumarkt št. 21.
Brüssel, Buenos-Aires, Roubaix, Turin, Dresden 1911.
3 Grand Prix.
Patentne 298 24-8
vročeparne lokomobile.
Originalno strojedelstvo Wolf . . . 10 — 800 k. s.
Obratni stroji z najvišjo popolnostjo in dobičkom za industrijo in poljedelstvo.
Dosedaj izdelanih nad 900.000 k. s.

Najvišja odlika!
Na sedmih prejšnjih razstavah s prvimi darili odlikovano.
1860 Т.РА.Р.М. СПЕТЕРБУРГЪ ТРЕУГОЛЬНИКЪ
Pristno, če je na podplatu ustanovno leto 1860.
Šent Peterburške čevlji za sneg, „Storm Slippers“.
Vsak dan jih izdelata tovarna 60.000 parov.
Edini kontrahenti: Messtorff, Behn & Co., Dunaj I.
Prodaja na drobno v vseh boljših trgovinah za čevlje, gumi in modno blago.

Zobozdravniški in zobotehniški atelje
Dr. Edv. Globočnik, okrožni zdravnik in zobozdravnik, in Fr. Holzhaeker, konc. zobotehnik
V KRAJNJU
v Hlebševi hiši, nasproti rotovžu, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne izven velikih praznikov na razpolago. 183 53

Za gospode in za dame!
Prsten, 14 kar. zlat, s pristnim dijamantom vdolan, najnovejše fasone, krasna izdelava, zjamčeno pristno 14 kar. zlato in pristni dijamant K 5-50, 3 komadi 15 K. — Obenem ponudim **krasno uro**, pariške novejše fasone, 36 ur natančno idoča, s triletno garancijo za K 2-50, 2 komada 4-80 K. Dobiva se po povzetju pri A. Kopolusz, Krakovo, Dittelsgasse 27. G. K. Pri neugajajočem se vrne denar. 365 5-2

Ceno češko posteljno perje!
1 kilo sivega oskubenega 2 K, boljše 2-40 K, napolbelega 3-60 K, belega 4-80 K, mehkega 6 K, prve vrste 7-20 K, boljše vrste 8-40 K, najfinejše snežno-belo 9-60 K. — **Izgotovljene postelje** iz gostonitkastega, rdečega, modrega, belega ali rmenega nankina, dobro nabasana pernica ali spodnja pernica, 180 cm dolga, 116 cm široka, 10, 12, 15, 18 K, 200 cm dolga, 140 cm široka, 13, 15, 18, 21 K. Zglavnice, 80 cm dolge, 58 cm široke, 3, 3-50, 4 K, 90 cm dolge, 70 cm široke, 4-50, 5-50, 6 K. Neugajajoče se zamenja ali denar povrne! Obširen ilustrirani cenik povsod zastoj in poštne prosto. BENEDIKT SACHSEL, Lides št. 371 pri Pizou (Češko). 302 12-10